

Balua yeyiyandikwi na Yakobo Ulongolelu

Chitabu cha Yakobo chayandikwi na mundu mweikemelewa Yakobo. Yihotoleka mwenuyu avili Yakobo mweavili mbeni waki Yesu kwa nyina waki. Na chiongesi wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi va kutumbula, na avi chiongesi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va kutumbula mewa avi chiongesi wa libanji kula kuyelusalemu (Matendu 15:13). Mtumi Pauli mewa amkemili Yakobo kuvya “lipanda” La msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu, muchitabu cha (Vagalatia 2:9). Vasomi visadika kuvya chitabu cha Yakobo chayandikwi kwakona mwaka wa 50 peamali kuvelekewa Yesu Kilisitu. Muni Yakobo avili chiongesi wa msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu va ku Yelusalemu yihotoleka neju kuvya ayandiki chitabu chenicho peatamayi mumuji wenuwo.

Yakobo akuvayandikila chitabu chenichi “Vandu va Chapanga vevadandasiki pamulima.” (1:1) Mawuliwu gegavi muchitabu cha Yakobo ndi gakuvatangatila Vandu voha vevakusadika Kilisitu, nambu ihengela malovi aga “Makabila kumi na gavili” kwa Chigiliki, ndi yilangisa kuvya avayandilikili lumonga vandu vevakumsadika Kilisitu ndava muni chitabu chenichi chaganili kuvahikila vasomaji vamahele.

Chitabu ichi chilongalili mambu gamahele ndalindali. Yakobo ilangisa umonga pagati ya sadika na matendu. Sadika ya chakaka ya mundu yilolekana mumatendu gaki (musula ya 2:17). Mewa ihakalila ndava ya kulangisa uganisiwu kwa vandu vevavi na vindu vya mahele (musula ya 2:1-4). Na tijiyangali na gala getijova (musula ya 3:1-12).

Gegavi

Yakobo akuvajambusa vasomaji vaki (musula ya 1:1).

Kavili ndi akuvakangamalisa mtima kum-sadika Kilisitu vandu vevavasindimala mu mang'ahiso (1:2-27).

Kangi ijova cheyiganikiwa mundu kulangisa sadika yaki kwa matendu (musula ya 2:1-26).

Mewa ilangisa lulimi lwa mundu cheuvi na makakala (musula ya 3:1-12).

Yakobo iandaula kuvya luhala lwa Chapanga wanangana na wa pamulima (musula ya 3:13-4:10).

Mewawa akuvabesa vasomaji vakotoka kumeka (musula ya 4:11-5:6).

Yakobo imalakisila chitabu chaki kwa kujova malagizu goha, (musula ya 5:7-20).

¹ Nene Yakobo, mtumisi wa Chapanga na wa BAMBU Yesu Kilisitu, vikivayandikila nyenye vandu voha va Chapanga, mwemudandasiki pamulima! Nikuvajambusa!

Sadika na luhala

² Valongo vangu, muvya na luheku pemwing'aiswa kwa kila njila, ³ muni mmanyili

kuvya kulingiwa kwa sadika yinu yati kuvapela usindimala. ⁴ Mvya na uchakaka kuvya usindimala winu wihenga lihengu mugati yinu pamwishu, muni mkangala na kuvya ngati Chapanga cheigana muvyai, changali kupungukiwa chindu chochoha. ⁵ Nambu ngati mmonga winu apungukiwi luhala, hinu iganikiwa amuyupa Chapanga, muni Chapanga akuvapela voha kwa umahele na kwa mtima wabwina. ⁶ Nambu iganikiwa kuyupa kwa sadika changali mtahu. Mundu mweavi na mtahu ndi ngati luyuga lwa nyanja gegikang'wa na kutagwa na chimbungululu. ⁷ Muni mundu ngati mwenuyo akotoka kuhevalila kuvya yati ipokela chochoa kuhuma kwa BAMBU. ⁸ Mundu mweavi na mtahu na mweavi na maholo gavili kwa lukumbi lumonga mwangahotola kuhamula cha kuhenga pa goha geihenga.

Mundu mngangu na mweavi na vindu vyamahele

⁹ Vandu vevakumsadika Kilisitu vevavi vangangu viganikiwa kuheka pala Chapanga peakumkweha, ¹⁰ vandu vana vindu vyamahele vevakumsadika yikumgana kuheka peihuluswa na Chapanga. Muni mundu mweavi na vindu vyamahele yati iwuka na kuyaga ngati manyahi ga mdahi. ¹¹ Lilanga lihumila na kuganyala mahamba, na manyahi gaki gigwa na ubwina waki wohe uyaga. Mewawa yati yivya kwa mundu mweavi na vindu vyamahele yati ifwa mumahengu gaki.

Kulingiwa

¹² Amotisiwa mundu yula mweisindimala mukulingiwa, muni akamala kusindimala mukulingiwa, yati ipewa njombi ya wumi ndi Chapanga alagini kuvapela vala veavaganili. ¹³ Ngati mundu ilingiwa akotoka kujova, “Nilingiwa na Chapanga.” Muni mwene Chapanga nakumlinga mundu yoyoha kwa uhakau. ¹⁴ Nambu mundu ilingiwa peihutika na kuyonjwa na mnogo waki uhakau. ¹⁵ Peukiyilekela mnogu uhakau ukutalalila yiveleka kumbudila Chapanga, na kumbudila Chapanga yikakangalayi yileta lifwa.

¹⁶ Valongo vangu mkoto kukongeka! ¹⁷ Kila chipanji chabwina na kila njombi yangapungula yihuma kunani kwa Dadi, Muwumba wa lumuli, ndi angang'anamuka na kawaka ulangisa wowoha wa kung'anamuka. ¹⁸ Kwa kugana kwaki mwene ating'anamwisi kupitila lilovi la uchakaka, muni tivya ngati mabenu ga kutumbula pagati ya viumbi vyaki.

Kuyuwanila na kuhenga

¹⁹ Valongo vangu vaganu mkumbuka lijambu lenili! Kila mundu ndi kuyuwanila kanyata na akotoka kuvya myeywa wa kuyangula mewa akotoka kuyoma kanyata. ²⁰ Muni vandu vevana ligoga nakuhotola kuhenga gabwina pa-longolo ya Chapanga. ²¹ Hinu ndi mtaga kutali kuyovalela kwinu na matendu goha gahakau, mjivika pahi ya Chapanga na kupokela kwa ungolongondi lilovi lila lelipandiwi mumitima yinu, ndi lelihotola kuvasangula mwavene.

²² Mkoto kujikonga mwavene kwa kuyuwanila ndu lilovi laki, nambu mulihenga chelijova. ²³ Ndava muni mundu yoyoha mweiyuwanila lilovi nambu nakulihengela lihengu mwenuyo ndi ngati mundu mweakujilola pamihu paki muchilolilo. ²⁴ Akujilola mwene, kangi ihamba na kukosiwa cheavi. ²⁵ Nambu mundu mweilola bwina malagizu yeyivi yabwina neju yeyikuvalekekesa vandu, na mundu mwenuyo akayendelela kukamula malagizu ago, ndi lepi kuyuwana ndu nambu kandahi kukosiwa, nambu akuihengela, mundu mwenuyo yati imotisiwa mukila chindu cheikita.

²⁶ Ngati mundu akajiholalela kuvya akumuyogopa na kumfugamila Chapanga, na kuni akuudilalila lulimi lwaki, hinu kumuyupa kwa Chapanga kwangali mana na akujikonga wamwene. ²⁷ Njila yabwina na chakaka ya kumuyupa Chapanga ndi yeniyi: Kuvatangatila vakiva na valipwela mu ng'ani kwavi, na kujiyangalila wamwene ukoto kuhakaswa na mulima uwu.

2

Lilapisu ndava ya kubagula

¹ Valongo vangu, chemukumsadika BAMBU Yesu Kilisitu, BAMBU wa ukulu, mkoto kuvabagula vandu kwa kuvalola pamihu. ² Tijova mundu mmonga mweawalili pete ya mashonga gamahela na nyula yabwina iyingila mngonganu winu, na bahapo iyingila mundu mngangu mwawalili nyula yeyihakili. ³ Ngati mkumtopesa mundu yula mwawalili nyula zabwina na kumjovela “Tama penapa pabwina,” Na

kumjovela mngangu yula, “Veve, yima ukwo,” Amala “Tama pahi apa,” ⁴ Wu, wenewu lepi ubagula pagati yinu? Wu, hamula yeniyoyihu-mila lepi mumaholo ginu gahakau?

⁵ Myuwanila! Valongo vangu vaganu, Chapanga avahagwili vandu vangangu pamulima apa muni ahotola kuvamotisa neju musadika na kupokela unkosi wevitalalila vala vevamganili. ⁶ Nambu nyenye mkuvavevesa vangangu! Wu, vana vindu vyamahele ndi vevakuvahindalila na kuvatakila mu libanji la mihalu? ⁷ Wu, lepi avo vevakuliliga liina lila labwina la Yesu Kilisitu, ndi nyenye vandu vaki?

⁸ Ngati chakaka muhenga lihengu malagizu gakulu muunkosi wa Chapanga, chegayandikwi mu Mayandiku Gamsopi, “Mgana myaku ngati cheukujigana wamwene,” Yati mwikita chabwina neju. ⁹ Nambu mkavabagula vandu, kwa kuvalola pamihu ndi mukumbudila Chapanga na yati mwihamuliwa na malagizu kuvya mbudili. ¹⁰ Mundu mweangayidakila mhilu umonga pagati ya malagizu goha ya Chapanga, mundu uyo yati ibuda kudenya lilagizu loha. ¹¹ Muni yulayula mweijova, “Ukoto kukita ugoni,” Ajovili mewa “Koto kukoma.” Ndava yeniyoyihu hati ngati wangakita ugoni nambu ukomili veve wangakamula malagizu. ¹² Hinu, mjova na kuhenga ngati vandu vevihamuliwa kwa malagizu gegilekekesa vandu. ¹³ Muni Chapanga ilangisa lepi lipyana peakumuhamula mundu angali lipyana. Nambu vandu vevavi na lipyana yati viyogopa lepi kuhamuliwa na Chapanga.

Sadika na matendu

¹⁴ Valongo vangu, kuvi chiyonjokesu choki mundu kujova avi na sadika, nambu naku-langisa kwa kuhenga? Wu sadika yeniyo yihotola kumsangula? ¹⁵ Ukamlola mlongo waku mweisadika mhaja amala mlumbu avi lepi na nyula amala chakulya. ¹⁶ Ngati veve ukamjovela, “Uhamba bwina ukayota motu na kuyukuta.” Changali kuvapela chindu chochoha. Wu, chikumtangatila kyani? ¹⁷ Mewawa sadika yene changali matendu yifwili.

¹⁸ Nambu mundu ihotola kujova, “Veve uvi na sadika, nene nivi na matendu!” Hinu nilasa mundu chaihotola kuvya na sadika changali matendu, na “Nene yati nimyangula sadika yangu kwa matendu gangu.” ¹⁹ Wu, veve usadika kuvya avi Chapanga mmonga? Chabwina! Nambu hati mzuka gisadika chenicho na kuvagaya kwa wogohi. ²⁰ Myimu veve! Wu, wigana kulangiswa kuvya mundu mweijova nikumsadika Chapanga kuni ilangisa lepi matendu, sadika ya mundu mwenuyo yifwili? ²¹ Wu, Ibulahimu gogo witu ayidakiliwi wuli kuvya mbwina palongolo ya Chapanga? Ndi kwa matendu gaki, peamuwusili mwana waki Izaki avya luteta pa lusanja lwa luteta. ²² Hinu, wilola, kuvya sadika yaki na matendu gaki vihengili lihengu pamonga, na sadika yaki yitimiliki kwa matendu gaki. ²³ Ndi gatimili Mayandiku Gamsopi chegijova, “Ibulahimu amsadiki Chapanga, na kwa sadika yaki ayidakiliwi kuvya mundu mbwina.” Palongolo yaki ndi Ibulahimu akemiwi nkozi wa Chapanga. ²⁴ Mlola hinu, kuvya mundu iyidakiliwa kuvya

mbwina palongolo ya Chapanga kwa matendu gaki, na lepi kwa sadika yene ndu.

²⁵ Mewawa yavi kwa yula mkemi mweikemiwa Lahabu, mwene ayidakiliwi kuvya mbwina palongolo ya Chapanga ndava ya kuvapokela vamang'omesi na kuvatangatila vatila kwa kupitila njila yingi.

²⁶ Hinu ndi kujova, higa changali mpungu yifwili, mewawa sadika changali matendu yifwili.

3

Kutalalila lulimi

¹ Valongo vangu, vamahele vinu vakotoka kuvya vawula. Ngati chammanyili, tete vawula yati tipata uhamula uvaha kuliku vangi ² Tete tavoha tibuda munjila ndalindali. Nambu ngati mundu ibuda lepi mukujova, mwenuyo ndi akangili ihotola kujilongasa mwene mumatendu gaki goha. ³ Tete tivika chipandi cha lyuma chidebe chechikungiwi nyosi mumlomo wa falasi, muni vatiyidikila, na kwa kuhuta tihotola kumlongosa kwokoha kwetigana. ⁴ Mewawa na watu, hati ngati uvaha neju, na ukang'wa na chimbungulu chikali nambu yihotoleka kung'anambuswa na chipandi chidebe cha ubau, na kuhamba kwokoha mgendesa watu kweigana ⁵ Mewawa, lulimi pamonga ndi chiungu chidebe cha higa, nambu chihotola kumekela mambu gakulu neju.

Holalela motu udebe chauhotola kutinyisa dasi yivaha. ⁶ Mewawa lulimi ngati motu umemili uhakau, wenu ndi pandu padebe muhiga nambu

wileta uhakau muhiga yoha. Ulimi usopa motu wumi witu woha kuhuma kuvelekewa mbaka kufwa. Kwa motu wewihuma kuligodi litali langali mwishu. ⁷ Mundu ihotola kufuya hinyama na viumbi vyoha, hinyama ya mdahi, hidege, mayoka na viumbi vya mmanji. ⁸ Nambu kawaka mundu mweahotwili kufuya lulimi. Lulimi ndi chindu chihakau, chilongooseka lepi na chimemili chimatila yeyikoma. ⁹ Kwa lulimi tete tikumsengusa BAMBU na Dadi witu. Kwa lulimi lulolo tikuvapela likoto vandu, vevawumbiwi kwa luhumu wa Chapanga. ¹⁰ Malovi ga kumotisa na ga likoto gihuma mumlomo umonga. Valongo vangu mambu ago giganikiwa lepi kuvya chenicho. ¹¹ Wu, chinyepa chimonga chihotola kuhumisa manji geginyong'onya na gegivava? ¹² Valongo, wu, mkongo wa mtini uhotola kupambika zeituni? Amala mkongo wa zeituni uhotola kupambika tini? Mewawa chinyepa cha manji gana mwinyu nakuhotola kuhumisa manji geginyong'onya.

Luhala lweluhuma kunani kwa Chapanga

¹³ Wu, yani mweavi na luhala na umanya pagati yinu? Hinu alangisa kwa kukita matendu gabwina muwumi waki gegikitika kwa ungonogondi na luhala. ¹⁴ Nambu ngati mitima yinu yimemili wihu, kuvahakalila vangi na kujigana wamwene, hinu mkoto kufiya uchakaka kwa kujilumba na kujova udese. ¹⁵ Luhala ngati lwenulo nakuhuma kunani kwa Chapanga, nambu pamulima na lwa chimundu na lwa Setani. ¹⁶ Muni

popoha pepavi na wihu na kujigana mwavene, pavi na chitututu na uhakau wohe. ¹⁷ Nambu luhala lweluhuma kunani kwa Chapanga hoti yinyambili, yigana uteke, na kuvagana vandu, yimemili lipyana na matendu gabwina, kawaka kubagula amala uhomela. ¹⁸ Vandu vevigana uteke vikita mambu ga kuleta uteke kwa vandu vangi, chechihumila ndi kuvya vabwina palongolo ya Chapanga.

4

Unkozi na mulima

¹ Ngondo na kukomana kwinu kuhuma koki? Kwihuma muminogo yinu yihakau ndi zezikomana mugati ya higa zinu. ² Mnogela neju vindu na ndava muni mwipata lepi nambu mujitendekili hati kukoma. Mwilola wihu kupata vindu vyevavi navyu vangi nambu mukuvipata lepi ndi muvi na luhonda na komana. Mpata lepi chemwigana muni mukumuyupa lepi Chapanga. ³ Kavili, pemwiyupa mupata lepi ndava muni mwiwupa kwa maholo gahakau, mwiwupa ndava ya kuyukutisa mnogo winu. ⁴ Nyenye ndi vandu mwangasadikika ngati vakemi. Mwimanya lepi kuvya nkozi wa mulima uwu ndi kuvya likoko wa Chapanga? Mundu yoyoha mweigana kuvya nkozi wa mulima ivya likoko wa Chapanga. ⁵ Mkoto kuholalela kuvya Mayandiku Gamsopi gijova malovi gawaka, pegijova, “Mpungu mweavikiwi na Chapanga avi na wihu uvaha ndava yitu ya Mpungu Msopi mweamvikii mugati yitu.” ⁶ Nambu, ubwina wetipewa na

Chapanga una makakala neju, ngati chegijova Mayandiku, “Chapanga akuvatova vevimeka nambu akuvapela vangolongondi ubwina waki.”

⁷ Hinu, mujivika pahi ya Chapanga, mumbela Setani ndi yati akuvatila. ⁸ Mvya papipi na Chapanga, ni mwene yati ibwela papipi na nyenye. Msanja mawoko ginu nyenye mwemkumbudila Chapanga! Mjinyambisa mitima yinu vahomela nyenye! ⁹ Mvya ngolongondi, mvemba na kuwombezeza, luheku lwinu luvya kuvemba, kuheka kwinu kuvya ungolongondi. ¹⁰ Mvya ngolongondi palongolo ya BAMBU, na mwene yati akuvakwiha.

Hakalilo ndava ya kuvahamula vandu vangi

¹¹ Valongo, mkoto kulungamilana nyenye kwa nyenye. Mwakumjova mlongo waki na kumhamula, akuijova na kuihamula malagizu. Ngati ukuyihamula malagizu hinu veve ukuyidakila lepi nambu ukuyihamula. ¹² Chapanga mwene ndi mwavikili malagizu na kuhamula vandu. Ndi mwene ndu mweihotola kusangula vandu na kukoma. Hinu, veve ndi yani hati uvahamula vayaku?

Hakalila ndava ya kumeka

¹³ Hinu, myuwanila mwemjova, “Lelu amala chilau yati tihamba kumuji nunuyu na kutama kwenuko mwaka wohu kugulisa vindu na kupata mashonga.” ¹⁴ Nyenye mmanyili lepi gegihumila chilau muwumi winu! Nyenye ngati lyohi lelihumalila lukumbi ndu na kuyaga. ¹⁵ Mganikiwa kujova naha. “BAMBU akagana yati titama na kukita chenichi amala chila.” ¹⁶ Nambu hinu

mwimeka na kujilumba. Kumeka kwenuko ndi uhakau.

¹⁷ Nambu, mundu yoyoha mweamanyili lijambu labwina leiganikiwa kukitwa, nambu ikita lepi ndi akumbudila Chapanga.

5

Hakalila kwa vandu vevavi na vindu vyamahele

¹ Hinu myuwanila nyenye muvi na vindu vyamahele! Mvemba na kuwombezeza ndava ya mang'ahiso gegakuvabwelela. ² Vindu vinu viwolili, na nyula zinu zimeminwi na makele. ³ Zahabu na feza yinu na zimeli chilali. Na chilali chenicho yati yivya ulangisu winu, Yene yati yilya higa yinu ngati motu. Nyenye muvili vindu mumagono ago ga mwishu. ⁴ Mlola! Mwangavalipa luhuna vanalihengu vevahengili lihengu mumigunda yinu. Myuwanila kulungamika kwavi. BAMBU Chapanga mweavi na makakala ayuwini kuvemba kwavi. ⁵ Mtamii pamulima kwa kugana kujisangalusa neju. Mjikulupalisi mwavene ngati ng'ombi cheyikulupili changali kumanya ligono la kuhinjwa. ⁶ Muvahamwili na kuvakoma vandu vangavabela!

Usindimala na kumuyupa Chapanga

⁷ Hinu, valongo vangu, mlindila mbaka BAMBU peibwela. Mlola mlimaji cheilindila mbeyu yeamiji pandima muni abena mabenu gabwina. Mwene ilindila kwa kukangamala fula za kutumbula mbaka za mwishu. ⁸ Na

nyenye mewa mganikiwa kuvya na usindimala, mkangamalisa mitima yinu, ndava ligono la kubwela kwaki BAMBU luvi papipi.

⁹ Valongo vangu, mkoto kung'ung'utilana mwavene. Mkoto kuhamuliwa na Chapanga, yula Mweihamula avi papipi kuyingila pa mlyangu. ¹⁰ Valongo vangu, muvakumbuka vamlota va Chapanga vevajobvili kwa liina la BAMBU, muni kuvya luhumu lwa kukangamala mukung'ahika. ¹¹ Tikuvakemela avo vana vamotisiwi muni vasindimili. Myuwini Ayubu cheasindimili, na mmanyili ndi BAMBU chamhengili mbaka pamwishu. Muni BAMBU amemili lipyana na ubwina.

¹² Neju pa genago goha, valongo vangu, mkoto kulapa kwa kunani kwa Chapanga, amala kwa mulima, amala kwa chindu chingi chochoha. Mjova "Ena" ngati mana yinu ena, na "Lepi" ngati mana yinu ndi lepi, na penapo yati mwihamuliwa lepi na Chapanga.

¹³ Wu, kuna mundu yoyoha pagati yinu ana mang'ahiso? Iganikiwa kumuyupa Chapanga. Wu, avili mwana luheku? Iganikiwa kuyimba nyimbu za kulumba. ¹⁴ Wu avi mweavi na utamu pagati yinu? Iganikiwa kuvakemela vagogo va msambi wa vandu vevakumsadika Chapanga, ndi yati vakumyupila na kumnyala mahuta kwa liina la BAMBU. ¹⁵ Vakayupa kwa sadika mtamu yati ilamiswa, BAMBU yati akumlamisa na kumbudila kwaki Chapanga yati kulekekeswa. ¹⁶ Hinu, mjovelana nyenye kwa nyenye kubuda kwinu na myupilana muni mlamiswayi. Luyupu lwa mundu mbwina luna

makakala ga kukita gamahela. ¹⁷ Eliya avi mundu ngati tete. Ayupili kwa kukangamala fula yikoto kutonya ndi yatonyili lepi pamulima miyaka yidatu na miehi sita. ¹⁸ Ayupili kavili, fula yatonyili na mulima wapambiki mabenu gaki.

¹⁹ Valongo vangu mmonga akayaga ndava ya uchakaka, na mundu yungi akamuwuyisa, ²⁰ manya kuvya mundu mwenuyo mwakumuwuyisa kumbudila Chapanga kuhuma munjila zaki zihakau, yati akumsangula mundu mwenuyo kuhuma mulifwa, na yati akumkita Chapanga amuwusila kubuda kwaki kwamahela.

Ngoni Bible Version Translation Project

The New Testament in the Ngoni language of Tanzania

copyright © 2020 The Word for the World International

Language: Chingoni (Ngoni)

Contributor: Pioneer Bible Translators

Ngoni New Testament

The Word for the World International

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 14 Apr 2023

5cd08b72-e4bf-504c-ac82-b15a8451524d